

ضرورت تفسیر چندرسانه‌ای قرآن کریم با استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی برای نسل زد (Z) و آلفا (A) یا متولدین دهه هشتاد و نود شمسی

کاظم عظیمی*

استادیار گروه زبان و ادبیات عربی، واحد خرم آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، خرم آباد، ایران

چکیده

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۱۰

قرآن کریم به عنوان معجزه جاوید اسلام، از آغاز نزول با توجه به شرایط زمانی و مکانی و نیازهای جامعه بشری با رویکردهای متنوع علمی، ادبی، اجتماعی و... تفسیر شده است و مفسران با توجه به دانش و تجربه خود از اقیانوس وحی الهی، بهره‌مند شده‌اند. در عصر فناوری و اینترنت، تفسیر قرآن برای نسل‌های جدید زد (Z) و آلفا (A)، با چالش‌های بی‌سابقه‌ای روبه‌روست؛ زیرا این نسل‌ها که در محیطی دیجیتال و تعاملی رشد کرده‌اند، نیازمند رویکردهایی نوین برای درک مفاهیم قرآنی هستند.

مقاله حاضر با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی به بررسی ضرورت ارائه تفسیر چندرسانه‌ای قرآن با استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی برای نسل‌های زد (Z) و آلفا (A) می‌پردازد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد استفاده از ابزارهایی مانند: ارائه محتوای تصویری و چندرسانه‌ای، پردازش زبان طبیعی (NLP)، مدل‌های مولد محتوا، و فناوری‌های واقعیت افزوده و مجازی می‌توانند شیوه‌های سنتی را ارتقا بخشیده و مفاهیم قرآنی را در قالبی تعاملی و جذاب ارائه کنند و ارتباط نسل‌های جدید با قرآن کریم را بهبود بخشیده و پیام الهی را به شیوه‌ای کارآمدتر منتقل سازد.

واژگان کلیدی: تفسیر چندرسانه‌ای قرآن، هوش مصنوعی، نسل زد، نسل آلفا

* نویسنده مسئول: ka.azimi@iaiu.ac.ir « روش ارجاع به این مقاله: عظیمی، کاظم؛ (۱۴۰۳). ضرورت

تفسیر چندرسانه‌ای قرآن کریم با استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی برای نسل زد (Z) و آلفا (A) یا متولدین دهه

هشتاد و نود، دوفصلنامه علمی تفسیر متون وحیانی، ۵ (۱۴۰۳)، ۷۳-۵۲ »

۱- مقدمه

قرآن کریم به عنوان آخرین کتاب آسمانی، دارای مفاهیم عمیق و گسترده‌ای است که درک آن‌ها نیازمند ابزارهای متنوع و روش‌های نوین تفسیری است زیرا قرآن برای عرضه قوانین کلی و اولیه نازل شده و به همین دلیل به اختصار سخن گفته است و شرح جزئیات مطالب را به بیان پیامبر اکرم واگذاشته است (معرفت، ۱۳۹۵) البته خداوند متعال در قرآن می‌فرماید: «وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ» (القمر: ۱۷). این آیه نشان می‌دهد که قرآن برای یادآوری و فهم آسان شده است، اما این تسهیل در فهم نیازمند ابزارهایی است که با شرایط زمانه هماهنگ باشد. تفسیر چندرسانه‌ای می‌تواند به عنوان یکی از این ابزارها، مفاهیم قرآنی را به شیوه‌ای جذاب و قابل فهم ارائه دهد.

روش‌های سنتی تفسیر قرآن که عمدتاً بر رویکردهای متنی، تحلیلی و کلامی استوارند، هرچند از لحاظ علمی و معنوی بسیار ارزشمندند، اما ممکن است برای نسل‌های دیجیتالی (مانند نسل زد و آلفا) که به محتوای چندرسانه‌ای و تعاملی علاقه‌مندند، کمتر جذاب باشند (Nasr, ۲۰۰۷). این مسئله ضرورت به‌کارگیری فناوری‌های نو ظهور، به‌ویژه هوش مصنوعی، را برای ارائه تفسیر کاربردی و جذاب قرآن دوچندان می‌کند.

در دنیای امروز، با گسترش فناوری‌های دیجیتال و تغییرات سریع اجتماعی، سبک زندگی، تفکر و نحوه دریافت اطلاعات در نسل‌های جدید دستخوش تحولات اساسی شده است. نسل زد (Z) و نسل آلفا (Alpha) که در محیطی سرشار از فناوری‌های پیشرفته رشد یافته‌اند، به‌عنوان «بومیان دیجیتال» شناخته می‌شوند. (Prensky, ۲۰۰۱) این نسل‌ها به دلیل تعامل دائمی با فناوری‌هایی مانند تلفن‌های هوشمند، شبکه‌های اجتماعی و محتوای چندرسانه‌ای، ترجیح می‌دهند اطلاعات را به‌صورت بصری، سریع و تعاملی دریافت کنند

(Holloway, et al., ۲۰۲۱) از سوی دیگر، این تغییرات تکنولوژیک بر نحوه درک آن‌ها از موضوعات دینی و معنوی نیز تأثیر گذاشته است.

هوش مصنوعی با قابلیت‌هایی همچون پردازش زبان طبیعی، تولید محتوای چندرسانه‌ای و ایجاد محیط‌های تعاملی، ابزارهای نوینی برای ارائه مفاهیم دینی به‌ویژه تفسیر قرآن، فراهم کرده است. (Bakar, ۲۰۲۰) این فناوری می‌تواند نه تنها مفاهیم قرآن را در قالب‌های جدیدی همچون ویدئوهای تعاملی، اپلیکیشن‌های تعلیمی و پادکست‌های صوتی ارائه دهد، بلکه این امکان را فراهم می‌کند که هر فرد بر اساس نیازها و سبک یادگیری خاص خود، محتوای مناسب دریافت کند. (Abdullah, ۲۰۲۱)

این مقاله با هدف ارائه مدلی عملیاتی برای تفسیر کاربردی و چندرسانه‌ای قرآن، ابتدا به تحلیل ویژگی‌های نسل زد و آلفا و نیازهای معنوی و ارتباطی آن‌ها می‌پردازد. سپس با معرفی ابزارهای هوش مصنوعی و بررسی قابلیت‌های آن‌ها در حوزه تبلیغ و آموزش دینی، راهکارهایی برای تطبیق این فناوری‌ها با اهداف تفسیر قرآن ارائه خواهد شد.

۲- چارچوب مفهومی

۱-۲) تعریف نسل زد (Zoomers)^۱ و نسل آلفا (Alpha)

تفاوت نسل‌ها مسئله‌ای است که بیشتر جوامع معاصر با آن مواجه‌اند. این تفاوت در برخی از جوامع اندک و در جوامع در حال گذر قابل توجه است. از دیگر سو، تفاوت نسل‌ها تنها به تفاوت میان جوانان و بزرگسالان که همیشه مدنظر بوده است، باز نمی‌گردد.

۱- این کلمه از واژه زوم (Zoom) به معنای حرکت سریع گرفته شده است که به انعطاف‌پذیری بالای این نسل با تحولات فناورانه نوین، اشاره دارد و در برابر واژه بومرها (Boomers) یا نسل برزاد و ولد بعد از جنگ جهانی دوم در فاصله سالهای ۱۹۴۶-۱۹۶۴، وضع شده است.

بلکه، تفاوت های اجتماعی و فرهنگی ظریفی حتی میان نسل های مختلف نوجوان و جوان وجود دارد که غالباً از نظرها پنهان می ماند (کوثری، ۱۳۸۷). نسل زد (Z) به افرادی اطلاق می شود که بین سال های ۱۹۹۷ تا ۲۰۱۲ متولد شده اند. این نسل، نخستین گروهی است که از بدو تولد با فناوری دیجیتال، اینترنت و گوشی های هوشمند آشنا بوده اند. آن ها به طور طبیعی به رسانه های اجتماعی، محتوای ویدیویی و ابزارهای تعاملی گرایش دارند و یادگیری آن ها مبتنی بر سرعت و تعامل است (Holloway et al, ۲۰۲۱). نسل آلفا (Alpha) که از سال ۲۰۱۳ به بعد متولد شده اند، به عنوان فرزندان نسل هزاره^۱، حتی بیشتر از نسل زد (Z) در محیط های کاملاً دیجیتال و برخط رشد کرده اند. این نسل با ابزارهای نوینی همچون واقعیت مجازی (VR) و هوش مصنوعی آشناست و روش یادگیری آن ها کاملاً بصری و تجربه محور است. (Prensky, ۲۰۰۱)

۲-۲) نظریه های مرتبط با روش های یادگیری نسل های دیجیتالی

پژوهش ایزی و همکاران (۱۳۹۸)، نشان می دهد نظریه نسل ها برای هر نسل ویژگی های متمایزی را ترسیم می کند و یکی از نظریه های مهم، نظریه بومیان دیجیتال است که براساس آن، دانشجویانی که ویژگی های بومیان دیجیتال را بیشتر دارا هستند از خواندن لذت بیشتری می برند و نتایج تحلیل نسلی نشان داد که بومیان دیجیتال، کتاب الکترونیکی را ترجیح می دهند و به کتاب های چاپی، رغبت کمتری دارند.

تفاوت های عمده در سبک یادگیری نسل های زد و آلفا با نسل های پیشین، نیازمند بازنگری در روش های سنتی آموزشی و تفسیری است. در سال ۲۰۰۱، نظریه «بومیان و

۱- Millennials

مهاجران دیجیتال^۱ توسط پرنسکی^۲ مطرح شد که بیان می‌کند که نسل‌های جدید به دلیل رشد در محیط‌های دیجیتال، توانایی پردازش سریع اطلاعات و تعامل با ابزارهای فناوری را دارند. نظریه «یادگیری چند حسی»^۳ نیز اهمیت استفاده از حواس مختلف در فرایند یادگیری را تأکید می‌کند. ترکیب ابزارهایی همچون تصاویر، صداها و ویدئوها در آموزش، می‌تواند به بهبود درک و به یادسپاری مفاهیم کمک کند. (Shams & Seitz, ۲۰۰۸) به‌ویژه برای نسل زد و آلفا که بیشتر از محتواهای چندرسانه‌ای استفاده می‌کنند، این رویکرد می‌تواند تحولی در انتقال مفاهیم قرآنی ایجاد کند.

در کنار این‌ها، نظریه «یادگیری معنادار»^۴ که توسط اوسوبل^۵ در سال ۱۹۶۸ مطرح شد نشان می‌دهد که محتوای آموزشی، زمانی مؤثر است که با نیازها، تجارب و زبان یادگیرندگان ارتباط برقرار کند. این امر به‌ویژه در تفسیر قرآن برای نسل‌های دیجیتالی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند، زیرا زبان و فرهنگ آن‌ها بسیار متفاوت از نسل‌های پیشین است.

۲-۳) کاربرد فناوری‌های هوش مصنوعی در آموزش و تبلیغ دینی

تبلیغ در فرهنگ دینی، تعاریف و مبانی متفاوتی با تبلیغ در فرهنگ غرب دارد و همین موجب می‌شود که در به کارگیری روش‌ها، که یکی از ارکان تبلیغ است، مختلف باشند. این روش‌ها بر اساس هر یک از این دو فرهنگ، اقتضائات خاص خود را دارد ضمن آن که غفلت از به کار بستن صحیح روش‌های تبلیغ دینی نیز با آسیب‌های متعددی همراه

۱- Digital Natives and Digital Immigrants

۲- Prensky

۳- Multisensory Learning

۴- Meaningful Learning

۵- Ausubel

است (کریمی دردشتی و امانی، ۱۴۰۰). هوش مصنوعی به عنوان یکی از ابزارهای پیشرفته قرن بیست و یکم، ظرفیت‌های بی‌نظیری برای آموزش و تبلیغ دینی ارائه می‌دهد. از قابلیت‌های پردازش زبان طبیعی (NLP) گرفته تا تولید محتوای تعاملی، این فناوری می‌تواند مفاهیم پیچیده دینی را به شکلی ساده و جذاب ارائه دهد.

۲-۳-۱) پردازش زبان طبیعی

ابزارهای NLP می‌توانند مفاهیم قرآن را تحلیل کرده، ترجمه‌های دقیقی ارائه دهند و پرسش‌های کاربران را به شکلی منطقی پاسخ دهند. این ابزارها امکان تعامل مستقیم با متون قرآنی را برای نسل‌های جدید فراهم می‌کنند. (Abdullah, ۲۰۲۱)

۲-۳-۲) تولید محتوای چندرسانه‌ای و تعاملی

هوش مصنوعی قادر است محتوای چندرسانه‌ای مانند: ویدئوهای آموزشی برای تفسیر آیات، شبیه‌سازی‌های سه‌بعدی و حتی بازی‌های تعاملی تولید کند که برای نسل‌های زد و آلفا بسیار جذاب است. این ابزارها می‌توانند مفاهیم قرآنی را به صورت عملی و تجربی به کاربران منتقل کنند. (Rahman, ۲۰۲۲)

۲-۳-۳) شخصی‌سازی محتوا

یکی از مزایای برجسته هوش مصنوعی، شخصی‌سازی آموزش است. این فناوری می‌تواند بر اساس سطح دانش، نیازها و ترجیحات هر فرد، تفسیرهای متناسبی با دانش و شخصیت وی از آیات قرآن که برگرفته از تفاسیر معتبر است ارائه دهد. این قابلیت می‌تواند تعامل نسل‌های جدید با مفاهیم دینی را افزایش دهد. (Bakar, ۲۰۲۰)

۲-۴) چالش‌ها و محدودیت‌ها

در کنار این فرصت‌ها، استفاده از هوش مصنوعی در تفسیر قرآن با چالش‌هایی نیز مواجه است. از جمله این چالش‌ها می‌توان به حساسیت‌های فرهنگی و مذهبی، نیاز به صحت سنجی علمی-محتوایی و محدودیت‌های فناوری اشاره کرد. این چالش‌ها باید به‌دقت مدیریت شوند تا از هرگونه سوء برداشت جلوگیری شود. (Holloway, et al. ۲۰۲۱)

ترکیب نظریه‌های یادگیری نسل‌های دیجیتال و فناوری‌های هوش مصنوعی زمینه‌ساز فرصت‌های عالی برای تفسیر و تبلیغ قرآن است؛ زیرا از یک سو، ویژگی‌های یادگیری نسل زد و آلفا ایجاب می‌کند که از رویکردهای تعاملی و چندرسانه‌ای در آموزش استفاده شود. از سوی دیگر، فناوری هوش مصنوعی به‌عنوان ابزاری نوین می‌تواند انتقال مفاهیم قرآنی را برای نسل‌های جدید به‌صورت مؤثرتری انجام دهد.

۳- بحث و بررسی

خداوند متعال در قرآن کریم به حضرت موسی (ع) و برادرش جهت دعوت فرعون به توحید و خداپرستی می‌فرماید: «أَذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ۖ قَقُولَا لَهُ قَوْلَا لِيْنَا لَعَلَّهٗ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ ۖ» (طه/۴۳-۴۴) یعنی «به نزد فرعون بروید که او به سرکشی برخاسته و با او سخنی نرم گوئید شاید که پند پذیرد یا بترسد» یکی از موضوعاتی که از این آیه کریمه استفاده می‌شود رعایت حال و شرایط مخاطب برای ابلاغ پیام الهی است که به نظر می‌رسد این مطلب برای ابلاغ پیام الهی به نسل‌های جدید نیز مصداق دارد زیرا قرآن، کتاب حکیمانه‌ای است که از زمان نزول تا پایان جهان، با مخاطبان فراوانی سخن گفته و می‌گوید (مودب، ۱۳۹۳) در این بخش، امکان‌سنجی استفاده از فناوری‌های هوش مصنوعی در تفسیر کاربردی و چندرسانه‌ای قرآن کریم بررسی شده و پیشنهادهایی برای ارائه مفاهیم قرآنی به نسل زد و آلفا ارائه می‌شود. این بخش شامل تحلیل ابزارهای هوش مصنوعی، تطبیق آن‌ها با نیازهای نسل جدید، و بررسی چالش‌ها و راهکارهاست.

۳-۱) ابزارهای هوش مصنوعی در تفسیر قرآن

هوش مصنوعی در زندگی شهروندان قرن بیست و یکم تأثیر بسزایی دارد و به عنوان ابزاری معرفی می شود که می تواند برای بهبود و پیشرفت همه بخش های زندگی انسان مورد استفاده قرار گیرد (آراسته و خبار، ۱۴۰۲). فناوری های هوش مصنوعی با ظرفیت های گسترده ای که دارند، می توانند شیوه های سنتی تفسیر قرآن را بهبود بخشند برخی از این ابزارها عبارتند از:

۳-۱-۱) پردازش زبان طبیعی (NLP)

فناوری NLP امکان تحلیل معنایی و نحوی متون قرآنی را فراهم می کند. برای مثال، می توان تفاسیر قرآنی را به زبان های مختلف با دقت بالا ترجمه کرد یا حتی توضیحات مرتبط با آیات را به صورت تعاملی ارائه داد. (Abdullah, ۲۰۲۱) همچنین، موتورهای جستجوی پیشرفته مبتنی بر NLP، می توانند کاربران را در یافتن ارتباطات بین آیات و موضوعات مختلف یاری دهند.

۳-۱-۲) مدل های مولد محتوا

مدل هایی مانند ChatGPT [و deepseek] یا ابزارهای مشابه می توانند برای تولید محتوای متنی، صوتی و ویدئویی مبتنی بر آیات قرآن استفاده شوند. این مدل ها امکان تولید محتواهای جذاب و خلاقانه را برای نسل زد و آلفا فراهم می کنند. (Rahman, ۲۰۲۲) برای تحقق این هدف مثلاً مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی در قم می تواند با توجه به منابع تفسیری گسترده ای که در اختیار دارد چت بات هوش مصنوعی تخصصی قرآن کریم را با نام پیشنهادی Chat.quran با هدف ارائه تفسیر قرآن به کاربران با سطح دانش و تجربه متفاوت دینی، راه اندازی و توسعه دهد.

۳-۱-۳) واقعیت مجازی و واقعیت افزوده

واقعیت مجازی، کاربر را در یک دنیای خلق شده به وسیله کامپیوتر می برد که می تواند در این محیط راه برود، حرکاتی را انجام دهد، سخن بگوید، بشنود و... «این فناوری، محیطی مجازی در اختیار کاربر قرار می دهد تا بتواند از طریق شبیه سازی واقعیت ها، آنچه را در محیط واقعی نمی تواند انجام دهد یا شرایط انجام آن را ندارد، در محیط مجازی انجام دهد» (Lindgren, et.al, ۲۰۱۶) برای استفاده از فناوری واقعیت مجازی، لازم است که از نمایشگر سربند مخصوص آن استفاده شود.

اما موضوع در واقعیت افزوده، کمی تفاوت دارد؛ زیرا در واقعیت افزوده، کاربر دنیای واقعی را تغییر نمی دهد یا با دنیای مجازی جایگزین نمی کند؛ بلکه دنیای واقعی را به همان صورت حفظ می کند؛ ولی مقداری محتوای مجازی یا دیجیتال هم به آن اضافه می کند. «فناوری واقعیت افزوده شامل سه ویژگی: ترکیب واقعیت مجازی با دنیای واقعی، تعاملات در زمان واقعی و فضای سه بعدی اصلی است» (Hsieh & Lee, ۲۰۱۷) نمونه بارز برای فناوری واقعیت افزوده، اپلیکیشن آموزش زبان موندلی است که در آن، سی و سه زبان مختلف در سه سطح مبتدی، متوسطه و پیشرفته، برای آموزش قرار گرفته و تمرین هایی به صورت روزانه در آن ارائه می شود تا به یادگیری کاربر کمک کند.

این فناوری ها می توانند محیط های شبیه سازی شده ای ایجاد کنند که کاربر را به زمان ها و مکان های مختلف مرتبط با وقایع قرآنی منتقل کنند. به عنوان مثال، شبیه سازی داستان حضرت موسی (ع) در کنار نیل می تواند تجربه ای تعاملی، جذاب و معنادار ایجاد کند (Bakar, ۲۰۲۰). به عنوان مثال، هنگامی که کاربر تفسیر آیات ۶۶-۶۰ سوره مبارکه شعرا را درخواست می کند، مناسب است صحنه عبور موسی و یاران و فرعون و لشکر یان توسط واقعیت مجازی یا افزوده، بازنمایی شود.

۳-۱-۴) سامانه‌های یادگیری تطبیقی

یکی از روش‌های متناسب با شرایط و نیازهای کاربران و مخاطبان قرآن کریم، ابداع سامانه‌های یادگیری تطبیقی است؛ زیرا «این سامانه‌ها با تحلیل رفتار یادگیری کاربران، محتواهای متناسبی ارائه می‌دهند. به طور مثال، اگر کاربری به موضوعات اخلاقی علاقه‌مند باشد، تفاسیر مرتبط با این موضوع به او پیشنهاد می‌شود» (Holloway, et.al, ۲۰۲۱). این سامانه‌ها در دنیای امروز که تنوع رسانه‌ها و ابزارهای ارتباطی - اطلاعاتی روبه‌افزایش است ضرورت دارد؛ زیرا کاربران متفاوت در دانش، سن، جنس و... می‌توانند از امکانات آن استفاده کرده و شبهات و پرسش‌های خود را به تناسب شرایط خود، پیگیری نمایند که در بخش شخصی‌سازی محتوا این موضوع را بیشتر شرح خواهیم داد.

۳-۲) متناسب‌سازی فناوری‌های هوش مصنوعی با نیازهای نسل زد و آلفا در تفسیر قرآن کریم، برترین و کامل‌ترین کتاب الهی است که از جانب خداوند عزیز و حکیم برای هدایت انسان‌ها به ویژه پرهیزکاران و نیکوکاران نازل شده است (بابایی، ۱۳۹۵) نسل زد و آلفا، به دلیل علاقه به محتوای سریع، تعاملی و چندرسانه‌ای، نیازمند روش‌های متفاوتی برای درک مفاهیم سوره‌ها و آیات قرآن هستند. ابزارهای هوش مصنوعی می‌توانند این نیازها را با ایجاد تجربه‌های زیر برای آن‌ها برآورده کنند:

۳-۲-۱) تعامل فوری: نسل‌های جدید تمایل دارند به سؤالات خود به سرعت پاسخ دهند. سیستم‌های هوشمند مبتنی بر هوش مصنوعی می‌توانند به صورت آنی پاسخ‌های مرتبط ارائه کنند. (Prensky, ۲۰۰۱) زیرا نسل‌های جدید، به ویژه نسل Z و نسل آلفا، در دنیایی بزرگ شده‌اند که فناوری‌های دیجیتال و اینترنت بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی روزمره آن‌هاست. این نسل‌ها به دلیل دسترسی بی‌وقفه به اطلاعات و ابزارهای ارتباطی، انتظار

دارند به سؤالات و نیازهای خود به سرعت پاسخ داده شود. این تمایل به «تعامل فوری»^۱ یا یکی از ویژگی‌های بارز این نسل‌هاست که رفتارها، انتظارات و حتی شیوه‌های یادگیری آن‌ها را شکل داده است.

به عنوان مثال، دستیارهای مجازی مانند Gemini و ChatGPT نمونه‌هایی از این سامانه‌ها هستند که می‌توانند در کسری از ثانیه به سؤالات کاربران درباره قرآن پاسخ دهند. این ابزارها با استفاده از الگوریتم‌های پیشرفته، داده‌های عظیم را تحلیل کرده و پاسخ‌های مرتبط و دقیق ارائه می‌کنند. این توانایی نه تنها در تفسیر قرآن و موضوعات مذهبی، بلکه در حوزه‌هایی مانند: آموزش، سلامت، تجارت و... نیز کاربردهای گسترده‌ای دارد.

۲-۲-۳) محتوای تصویری و جذاب: استفاده از ویدیوها، انیمیشن‌ها و شبیه‌سازی‌ها می‌تواند درک عمیق‌تری از مفاهیم قرآنی ایجاد کند. (Shams & Seitz, ۲۰۰۸) زیرا در عصر دیجیتال، جذب مخاطب و انتقال مؤثر مفاهیم نیازمند استفاده از روش‌هایی است که نه تنها اطلاعات را به شکلی ساده و قابل فهم ارائه دهند، بلکه بتوانند توجه و علاقه مخاطب را نیز جلب کنند. در این میان، محتوای تصویری، به‌ویژه در قالب ویدیوها، انیمیشن‌ها و شبیه‌سازی‌ها، به عنوان یکی از مؤثرترین ابزارهای ارتباطی شناخته می‌شود. این ابزارها به دلیل ماهیت جذاب و تعاملی خود، می‌توانند درک عمیق‌تری از مفاهیم پیچیده و غنی قرآن کریم ایجاد کنند. (Prensky, ۲۰۰۱) که در عناوین زیر به صورت جداگانه به آن‌ها می‌پردازیم؛

الف. ویدئو و فیلم: ابزاری برای روایت داستان‌های قرآنی

ویدئوها به دلیل ترکیب تصویر، صوت و حرکت، یکی از قدرتمندترین ابزارها برای انتقال مفاهیم هستند. در زمینه تفسیر قرآن، می‌توان از ویدئوها برای روایت داستان‌های قرآنی، شرح وقایع تاریخی و تبیین مفاهیم اخلاقی و اعتقادی استفاده کرد. برای مثال، داستان‌هایی مانند ماجرای حضرت یوسف (ع) یا اصحاب کهف را می‌توان به صورت فیلم‌های کوتاه یا مستندهای جذاب تولید کرد. این روش نه تنها باعث می‌شود مخاطب با مفاهیم قرآنی ارتباط عاطفی برقرار کند، بلکه به درک بهتر پیام‌های اخلاقی و تربیتی این داستان‌ها نیز کمک می‌کند. (Al-Rawi, ۲۰۱۹) و بر آگاهی وی تأثیر سازنده دارد.

ب. انیمیشن‌ها: ابزاری برای ساده‌سازی مفاهیم پیچیده

انیمیشن‌ها به دلیل قابلیت ساده‌سازی مفاهیم پیچیده و ارائه آن‌ها به شکلی جذاب و قابل فهم، ابزاری ایده‌آل برای تفسیر قرآن هستند. به عنوان مثال، مفاهیم انتزاعی مانند معاد، قیامت یا خلقت جهان را می‌توان با استفاده از انیمیشن‌های خلاقانه به تصویر کشید. این روش به ویژه برای کودکان و نوجوانان بسیار مؤثر است، زیرا آن‌ها را به شکلی غیرمستقیم با مفاهیم قرآنی آشنا می‌کند و در عین حال، حس کنجکاوی و علاقه آن‌ها را برمی‌انگیزد. (Khalil, ۲۰۲۰).

ج. شبیه‌سازی‌ها: ابزاری برای تجربه مفاهیم قرآنی

شبیه‌سازی‌های دیجیتال در قالب روش‌هایی مانند: واقعیت مجازی (VR) می‌توانند تجربه‌ای غوطه‌ورکننده^۱ از مفاهیم قرآنی ایجاد کنند. برای مثال، می‌توان از این فناوری‌ها برای بازسازی مکان‌های مقدس مانند کعبه، مسجدالنبی یا صحنه‌های قیامت استفاده کرد. این روش به مخاطب اجازه می‌دهد تا به صورت مجازی در این مکان‌ها حضور یابد و با

۱- Immersive experience

مفاهیم قرآنی ارتباط عمیق‌تری برقرار کند. شبیه‌سازی‌ها همچنین می‌توانند برای توضیح پدیده‌های طبیعی که در قرآن به آن‌ها اشاره شده است (مانند حرکت خورشید، ماه و ستارگان) مورد استفاده قرار گیرند. (Al-Mahmoud, ۲۰۲۱)

محتوای تصویری به دلیل جذابیت ذاتی خود، می‌تواند توجه طیف گسترده‌ای از مخاطبان را جلب کند. این موضوع به‌ویژه برای نسل‌های جوان که به محتوای بصری و تعاملی عادت کرده‌اند، بسیار مهم است. استفاده از ویدئوها، انیمیشن‌ها و شبیه‌سازی‌ها نه تنها باعث می‌شود مفاهیم قرآنی به شکلی جذاب و ملموس ارائه شوند، بلکه به حفظ و ماندگاری این مفاهیم در ذهن مخاطب نیز کمک می‌کند. تحقیقات نشان می‌دهند که محتوای بصری تا ۶۰ درصد بیشتر از محتوای متنی در حافظه باقی می‌ماند. (Burmark, ۲۰۰۲)

استفاده از محتوای تصویری در تفسیر قرآن می‌تواند به عنوان یک ابزار آموزشی قدرتمند در مدارس، دانشگاه‌ها و مراکز فرهنگی مورد استفاده قرار گیرد. همچنین، این روش می‌تواند در تبلیغ مفاهیم قرآنی به غیرمسلمانان نیز مؤثر باشد. به عنوان مثال، تولید فیلم‌ها و انیمیشن‌های کوتاه درباره ارزش‌های جهانی قرآن مانند عدالت، صلح و احترام به انسان‌ها، می‌تواند به ترویج فرهنگ قرآنی در سطح جهانی کمک کند. (Saeed, ۲۰۱۸)

۳-۲-۳) شخصی‌سازی محتوا: ابزارهای یادگیری تطبیقی می‌توانند محتوایی متناسب با نیازهای هر فرد ارائه دهند، که این امر می‌تواند علاقه نسل‌های جدید به مطالعه قرآن را افزایش دهد. (Nasr, ۲۰۰۷) زیرا در عصر دیجیتال، شخصی‌سازی محتوا به عنوان یکی از مؤثرترین راه‌ها برای جذب مخاطبان و افزایش تعامل آن‌ها با محتوای آموزشی شناخته می‌شود.

«ابزارهای یادگیری تطبیقی»^۱ می توانند با استفاده از فناوری‌های پیشرفته مانند: هوش مصنوعی و تحلیل داده‌ها، محتوایی متناسب با نیازها، سطح دانش و ترجیحات هر فرد ارائه دهند. این رویکرد نه تنها یادگیری را مؤثرتر می‌کند، بلکه می‌تواند علاقه نسل‌های جدید، به ویژه نسل Z و نسل آلفا، را به مطالعه و درک مفاهیم قرآنی افزایش دهد (Prensky, ۲۰۰۱). موضوع شخصی سازی محتوای قرآنی در عناوین زیر قابل بیان است:

الف. مفهوم شخصی سازی محتوا در یادگیری تطبیقی

شخصی سازی محتوا به معنای تنظیم محتوای آموزشی بر اساس ویژگی‌های فردی هر یادگیرنده است. این ویژگی‌ها شامل سطح دانش، سبک یادگیری، سرعت پیشرفت و علایق شخصی می‌شود. ابزارهای یادگیری تطبیقی با جمع‌آوری و تحلیل داده‌های مربوط به رفتار کاربران، می‌توانند محتوایی متناسب با نیازهای هر فرد تولید کنند. برای مثال، اگر کاربری در درک مفاهیم پایه‌ای قرآن مشکل داشته باشد، سامانه می‌تواند محتوای آموزشی ساده‌تر و توضیحات بیشتری ارائه دهد. از سوی دیگر، اگر کاربری از سطح دانش بالاتری برخوردار باشد، سیستم می‌تواند محتوای پیشرفته‌تر و چالش‌برانگیزتری را پیشنهاد کند (Khalil, ۲۰۲۰). تا وی را شگفت‌زده نماید.

ب. افزایش علاقه نسل‌های جدید به قرآن از طریق شخصی سازی

نسل‌های جدید که به عنوان «بومیان دیجیتال»^۲ شناخته می‌شوند، انتظار دارند محتوای آموزشی به شکلی جذاب، تعاملی و متناسب با نیازهای شخصی آن‌ها ارائه شود. ابزارهای یادگیری تطبیقی می‌توانند با ارائه محتوای شخصی سازی شده، این انتظارات را برآورده

۱- Adaptive Learning Tools

۲- Digital Natives

کنند. برای مثال، یک نوجوان ممکن است به داستان‌های قرآنی علاقه‌مند باشد، درحالی‌که فرد دیگری ممکن است به مفاهیم فلسفی یا علمی قرآن توجه بیشتری نشان دهد. با استفاده از این ابزارها، هر فرد می‌تواند محتوایی را دریافت کند که با علایق و نیازهای او هماهنگ است، و این امر به افزایش انگیزه و علاقه شخص به مطالعه قرآن کمک می‌کند (Al-Rawi, ۲۰۱۹) و از قرآن لذت می‌برد.

ج. کاربرد هوش مصنوعی در شخصی‌سازی محتوای قرآنی

هوش مصنوعی (AI) نقش کلیدی در توسعه ابزارهای یادگیری تطبیقی ایفا می‌کند. الگوریتم‌های هوش مصنوعی می‌توانند رفتار کاربران را تحلیل کرده و محتوای آموزشی را به صورت پویا تنظیم کنند. برای مثال، سامانه‌های هوشمند می‌توانند تشخیص دهند که کاربر در کدام بخش‌های قرآن بیشتر توقف کرده یا سؤالات بیشتری پرسیده است و بر این اساس، محتوای آموزشی مرتبط را ارائه دهند. این رویکرد نه تنها به درک بهتر مفاهیم قرآنی کمک می‌کند، بلکه تجربه یادگیری را برای کاربران جذاب و لذت‌بخش‌تر می‌سازد (Al-Mahmoud, ۲۰۲۱).

شخصی‌سازی محتوا در آموزش قرآن مزایای متعددی دارد. اولاً، این روش به کاربران اجازه می‌دهد در زمان و مکان مناسب و با سرعت دلخواه خود به مطالعه بپردازند. ثانیاً، محتوای شخصی‌سازی شده می‌تواند به رفع شکاف‌های دانشی کاربران کمک کند و درک آن‌ها از مفاهیم قرآنی را عمیق‌تر سازد. ثالثاً، این روش می‌تواند به افزایش مشارکت کاربران و ایجاد حس مالکیت نسبت به فرایند یادگیری منجر شود که این امر به نوبه خود انگیزه و علاقه آن‌ها را به مطالعه قرآن افزایش می‌دهد. (Saeed, ۲۰۱۸)

شخصی سازی محتوا از طریق ابزارهای یادگیری تطبیقی می تواند به عنوان راه حلی مؤثر برای افزایش علاقه نسل های جدید به مطالعه قرآن مورد استفاده قرار گیرد. این روش با ارائه محتوای متناسب با نیازها و علایق هر فرد، نه تنها یادگیری را مؤثرتر می کند، بلکه تجربه مطالعه قرآن را جذاب تر و معنادارتر می سازد. با توجه به پیشرفت های فناوری و تغییرات در انتظارات نسل های جدید، شخصی سازی محتوا می تواند به عنوان ابزاری قدرتمند در ترویج فرهنگ قرآنی و گسترش تعالیم اسلامی در سطح جهانی مورد استفاده قرار گیرد

۳-۳ چالش ها و راهکارها

۳-۳-۱ چالش ها و راهکارهای استفاده از محتوای تصویری در تفسیر قرآن

اگرچه استفاده از محتوای تصویری در تفسیر قرآن فرصت های بی شماری ایجاد می کند، چالش هایی نیز به همراه دارد. از جمله این چالش ها می توان به هزینه های تولید محتوا، نیاز به تخصص فنی و خطر تحریف مفاهیم قرآنی اشاره کرد. برای غلبه بر این چالش ها، همکاری بین متخصصان علوم قرآنی، هنرمندان و فناوران ضروری است. همچنین، نظارت دقیق بر محتوای تولیدشده برای حفظ اصالت مفاهیم و آموزه های قرآنی اهمیت زیادی دارد (Hassan, ۲۰۲۲). زیرا استفاده از ویدئوها، انیمیشن ها و شبیه سازی ها در تفسیر قرآن کریم نه تنها به درک عمیق تر مفاهیم قرآنی کمک می کند، بلکه می تواند این مفاهیم را به شکلی جذاب و ملموس به نسل های جدید منتقل کند. این روش ها با توجه به ویژگی های نسل های دیجیتال، می توانند به عنوان ابزاری مؤثر در ترویج فرهنگ قرآنی و گسترش تعالیم اسلامی در سطح جهانی مورد استفاده قرار گیرند.

۳-۳-۲ چالش ها و راهکارهای استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی در تفسیر قرآن

استفاده از هوش مصنوعی در تفسیر قرآن با چالش‌هایی همراه است که در این بخش به صورت خلاصه به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود:

صحت علمی و دینی: اطمینان از اینکه محتوای تولیدشده توسط ابزارهای هوش مصنوعی با اصول و آموزه‌های تفسیری - قرآنی هم‌خوانی دارد، امری ضروری است. هرگونه خطا می‌تواند موجب برداشت‌های نادرست و پیامدهای جدی شود. (Abdullah, ۲۰۲۱)

حساسیت‌های فرهنگی و مذهبی: تفسیر قرآن موضوعی حساس است که باید با توجه به تفاوت‌های فرهنگی و اعتقادی جوامع ارائه شود. هوش مصنوعی باید توانایی تطبیق با این تفاوت‌ها را داشته باشد. (Rahman, ۲۰۲۲)

دسترسی به منابع معتبر: برای تولید محتوای صحیح، ابزارهای هوش مصنوعی نیازمند دسترسی به تفاسیر و منابع معتبر هستند. کمبود این منابع می‌تواند دقت محتوای تولیدی را کاهش دهد. (Bakar, ۲۰۲۰)

برای استفاده بهینه از هوش مصنوعی در تفسیر قرآن، راهکارها و پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

نظارت انسانی: متخصصان دینی باید محتوای تولیدشده توسط ابزارهای هوش مصنوعی را بررسی و تأیید کنند.

ایجاد پایگاه داده‌های معتبر: جمع‌آوری تفاسیر، ترجمه‌ها و متون معتبر قرآنی می‌تواند دقت ابزارهای هوش مصنوعی را افزایش دهد.

آموزش فرهنگی ابزارها: توسعه الگوریتم‌هایی که حساسیت‌های فرهنگی و مذهبی را در نظر بگیرند، می‌تواند از ایجاد سوء تفاهم‌ها جلوگیری کند.

۳-۳-۳ چالش‌ها و راهکارهای شخصی سازی محتوا

اگرچه شخصی سازی محتوا فرصت‌های بی شماری را ایجاد می‌کند، اما چالش‌هایی نیز به همراه دارد. از جمله این چالش‌ها می‌توان به نیاز به داده‌های دقیق درباره کاربران، هزینه‌های توسعه فناوری‌های پیشرفته و خطر کاهش تعاملات اجتماعی در فرایند یادگیری اشاره کرد. برای غلبه بر این چالش‌ها، همکاری بین متخصصان علوم قرآنی، فناوری و مریبان آموزشی ضروری است. همچنین، ایجاد تعادل بین استفاده از فناوری و حفظ تعاملات انسانی در فرایند آموزش قرآن اهمیت زیادی دارد. (Hassan, ۲۰۲۲)

۴- نتیجه گیری و پیشنهادها

در دنیای امروز که فناوری‌های دیجیتال بر سبک زندگی و یادگیری نسل‌های جدید تأثیر عمیقی گذاشته است، تفسیر قرآن باید به گونه‌ای طراحی شود که با نیازها و انتظارات نسل زد و آلفا هماهنگ باشد. این نسل‌ها که در محیط‌هایی کاملاً دیجیتالی رشد کرده‌اند، با ابزارهای تعاملی و محتوای چندرسانه‌ای ارتباط بهتری برقرار می‌کنند. در این راستا، هوش مصنوعی به عنوان ابزاری نوین می‌تواند نقش بسزایی در ایجاد تفسیرهای چندرسانه‌ای ایفا کند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که روش‌های سنتی تفسیر، به دلیل عدم تطبیق با سبک یادگیری نسل‌های جدید، دیگر به تنهایی کافی نیستند. نسل زد و آلفا، با گرایش به یادگیری بصری و تعاملی، نیازمند روش‌هایی هستند که مفاهیم قرآنی را به شیوه‌ای جذاب و ملموس ارائه دهند. ابزارهای هوش مصنوعی، نظیر پردازش زبان طبیعی و تولید محتوای چندرسانه‌ای، می‌توانند این خلأ را پر کرده و مفاهیم قرآنی را به زبانی که نسل‌های جدید بهتر درک کنند، منتقل کنند.

فناوری‌های هوش مصنوعی امکان تحلیل دقیق‌تر متون قرآنی، ترجمه سریع‌تر و تولید محتوای خلاقانه را فراهم می‌کنند. این ابزارها می‌توانند با شخصی سازی محتوا، تجربه‌ای منحصر به فرد برای هر کاربر ایجاد کنند و نسل زد و آلفا را به تعامل بیشتر با مفاهیم قرآنی

تشویق کنند علاوه بر این، فناوری‌های واقعیت افزوده و مجازی، می‌توانند با شبیه‌سازی محیط‌ها و داستان‌های قرآنی، تجربه‌ای فراگیر برای مخاطبان ایجاد کنند.

برای ارائه تفسیر چندرسانه‌ای قرآن و استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی، این موارد پیشنهاد می‌شود:

الف. تولید اپلیکیشن‌های تعاملی قرآن کریم: این اپلیکیشن‌ها می‌توانند مفاهیم قرآنی را به زبان و قالب مورد پسند نسل‌های جدید ارائه دهند.

ب. راه‌اندازی چت‌بات تخصصی تفسیر قرآن: شایسته است مراکز کامپیوتری علوم اسلامی در قم در اسرع وقت، چت‌بات تخصصی تفسیر قرآن را با نام پیشنهادی Chat.quran ارائه نماید.

ج. تأسیس پژوهشکده مطالعات اسلام، تقلین (قرآن و اهل بیت «ع» و نسل زد و آلفا در حوزه علمیه قم: این پژوهشکده به صورت تخصصی بر شناخت نسل زد و آلفا تکیه می‌کند و روش‌ها و فنون آموزش اصول و فروع اسلام، تفسیر قرآن و آموزه‌های اهل بیت «ع» را به سیاست‌گذاران ارائه می‌دهد.

د. توسعه روش‌ها و ابزارهای آموزشی: استفاده از ابزارهای چندرسانه‌ای و واقعیت مجازی در محیط‌های آموزشی دینی می‌تواند اثربخشی یادگیری را افزایش دهد.

هـ. برگزاری کارگاه‌های تخصصی: برای آشنایی محققان و مبلغان با فناوری‌های هوش مصنوعی و کاربرد آن‌ها در علوم دینی، کارگاه‌های آموزشی برگزار شود.

و. برگزاری کارگاه‌های تخصصی روان‌شناسی نسل زد و آلفا: برگزاری کارگاه‌های تخصصی جهت آشنایی مدیران نهادها و سازمان‌های فرهنگی - مذهبی با روان‌شناسی، افکار، سبک زندگی، چالش‌ها و آرزوهای نسل زد و آلفا، ضروری است.

فهرست الفبایی منابع و مأخذ

- قرآن کریم (۱۳۷۳)، ترجمه محمد مهدی فولادوند، تهران: دارالقرآن الکریم (دفتر مطالعات تاریخ و معارف اسلامی)
- آراسته، حمیدرضا و خباره، کبری (۱۴۰۲): نقش هوش مصنوعی و تحول در آموزش عالی، نشاء علم، سال ۱۴، شماره ۱، صص ۹-۲
- ایزی، مریم؛ علی آبادی، خدیجه؛ نیلی، محمدرضا؛ دلاور، علی (۱۳۹۸): تحلیل نسلی از ترجیح دانشجویان دارای ویژگی های بومیان دیجیتال به داشتن کتاب درسی الکترونیکی، پژوهش و نگارش کتب دانشگاهی، دوره ۲۳، شماره ۴۴، صص ۹۹-۱۱۷.
- بابایی، علی اکبر (۱۳۹۵): قواعد تفسیر قرآن، تهران: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و سمت.
- کریمی دردشتی، روح الله و امانی رضا (۱۴۰۰): آسیب شناسی روش های تبلیغ دینی با محوریت مخاطب شناسی از نگاه روایات، قرآن و علوم اجتماعی، دوره ۱، شماره ۳، صص ۳۰-۹.
- کوثری، مسعود (۱۳۸۷): نسل های ایکس، وای و زد و سیاست گذاری فرهنگی در ایران، راهبرد فرهنگ، دوره ۱، شماره ۳، صص ۸۵-۶۵.
- معرفت، محمد هادی (۱۳۹۵) تفسیر و مفسران، قم: نشر تمهید.
- مودب، رضا (۱۳۹۳) مبانی تفسیر قرآن، قم: دانشگاه قم.
- Abdullah, A. (۲۰۲۱). Artificial Intelligence in Islamic Studies: Challenges and Opportunities. *Journal of Islamic Research*, ۱۵(۳), ۳۴-۵۶.
- Al-Mahmoud, S. (۲۰۲۱). The Role of Artificial Intelligence in Quranic Education. *Journal of Islamic Studies*, ۱۲(۳), ۴۵-۶۰.
- Al-Rawi, A. (۲۰۱۹). Digital Personalization in Islamic Learning. *International Journal of Islamic Education*, ۷(۲), ۱۱۲-۱۲۵.
- Ausubel, D. P. (۱۹۶۸). *Educational Psychology: A Cognitive View*. Holt, Rinehart & Winston.
- Bakar, O. (۲۰۲۰). *Islamic Civilisation and the Twenty-First Century: Science, Religion, and Society*. Islamic Book Trust.
- Burmark, L. (۲۰۰۲). *Visual Literacy: Learn to See, See to Learn*. Association for Supervision and Curriculum Development.
- Hassan, M. (۲۰۲۲). Challenges and Opportunities in Adaptive Learning for Quranic Studies. *Islamic Media Journal*, ۱۵(۱), ۷۸-۹۲.
- Holloway, D., Green, L., & Livingstone, S. (۲۰۲۱). *The Digital Lives of Children: Implications for Education and Well-being*. Routledge.

- Hsieh, M. Lee, J. (۲۰۱۷) Preliminary Study of VR and AR Applications in Medical and Healthcare Education, *Journal of Nursing and Health*, 3 (1), ۱-۵
- Khalil, A. (۲۰۲۰). Adaptive Learning Tools for Quranic Interpretation. *Journal of Islamic Media and Communication*, ۸(۴), ۳۳-۴۷.
- Lindgren, R. Tscholl, M. Wang, S. & Johnson, E (۲۰۱۶) Enhancing learning and engagement through embodied interaction within a mixed reality simulation. *Computers & Education*, 95. ۱۷۴-۱۷۸
- Nasr, S. H. (۲۰۰۷). **The Heart of Islam: Enduring Values for Humanity**. HarperOne.
- Prensky, M. (۲۰۰۱). Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon*, ۹(۵), ۱-۶.
- Rahman, F. (۲۰۲۲). *Major Themes of the Quran*. University of Chicago Press.
- Saeed, K. (۲۰۱۸). Personalized Learning in Quranic Education. *Global Islamic Media Review*, ۱۰(۲), ۲۲-۳۵.
- Shams, L., & Seitz, A. R. (۲۰۰۸). Benefits of Multisensory Learning. *Trends in Cognitive Sciences*, ۱۲(۱۱), ۴۱۱-۴۱۷.

**The Necessity of Multimedia Interpretation of the Holy Quran
Using Artificial Intelligence Tools For Z and Alpha (A)
Generation or Those Born in the Eighties and Nineties of Hijri Shamsi
(۲۰۰۰s and ۲۰۱۰s)**

Kazem Azimi ^۱

Assistant Professor of Arabic Language and Literature, Khorramabad branch, Islamic Azad University,
Khorramabad, Iran

Date of Receipt: ۱۱/۱۰/۲۰۲۴

Date of Acceptance: ۲۰/۱۲/۲۰۲۴

Abstract

The Holy Quran, as the eternal miracle of Islam, has been interpreted since the beginning of its revelation, according to the time, place, conditions and the needs of human society, with diverse scientific, literary, social, etc. approaches, and interpreters have benefited from the ocean of divine revelation, based on their knowledge and experience. In the age of technology and the Internet, interpreting the Quran for the new Z and Alpha (A) generations faces unprecedented challenges because these generations, who have grown up in a digital and interactive environment, need multimedia-interactive interpretations to understand Quranic concepts.

This article uses a descriptive-analytical method to examine the necessity of providing multimedia interpretation of the Quran using artificial intelligence tools for Z and Alpha (A) generations. The results of this study show that the use of tools such as: presenting visual and multimedia content, natural language processing (NLP), content generation models, and augmented and virtual reality technologies can enhance traditional methods and present Quranic concepts in an interactive and attractive format, improve the connection of new generations with the Holy Quran, and convey the divine messages in a more efficient way.

Keywords: Multimedia interpretation of the Quran, Artificial Intelligence, Z Generation, Alpha Generation

^۱-Corresponding Author: ka.azimi@iau.ac.ir